

Nagy Piroska

Válasszunk munkaruhát
munkavégzés, illetve a
különleges igénybevételhez

NSZFI
NEMZETI SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI INTÉZET

A követelménymodul megnevezése:
Munka- és védőruhák készítése

A követelménymodul száma: 1324-06 A tartalomazonosító száma és célcsoportja: SzT-001-30

MUNKARUHÁK CSOPORTOSÍTÁSA

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Ön úgy gondolja, hogy munkaruhák készítésére alakít ki egy vállalkozást. Hiszen mindenki végzett már olyan munkával járó tevékenységet, amikor a ruházata elszennyeződött, vagy a nem megfelelő ruházat miatt kárt okozott, esetleg baleset érte. Ennek elkerülésére magánszemélyek és vállalkozások is egyaránt vásárolnak munkaruhákat.

Általános gyakorlat, hogy a vállalkozások alkalmazottaiknak, egységes munkaruházatot biztosítanak. Ez kifejezi a céghez való tartozásukat, kíméli a saját ruházatot, valamint munkabiztonsági és egészségvédelmi szempontoknak is megfelelnek. Fontos a célszerűség, a jó komfortérzet, a kényelmes viselet, a könnyű hordhatóság és a mozgásszabadság biztosítása is. Ezek mellett a cég arculatának, jellegének egyik kifejezőeszköze is kell, hogy legyen.

Tájékozódjon a munkaruházati piac jelenlegi helyzetéről, igényeiről! Mérje föl, hogy milyen munkaruhákat használnak a különböző tevékenységeknél a munkák elvégzéséhez!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

1. Fogalmak

Munkaruházaton a kifejezetten munkahelyi használatra tervezett ruhadarabokat értjük, amelyet a végfelhasználó saját ruházatának a kiegészítésére, vagy annak védelmében használ. Ezen túlmenően a munkaruházat egyértelműen jelöl egy-egy foglalkozást, elég csak a szakácsok vagy a konyhai személyzet ruházatára gondolni.

A munkaruha – mint átfogó fogalom – különböző fajta munkahelyi ruhákat foglal magába. Alapvetően három nagy kategóriája van, ezek a következők:

1. közönséges munkaruha
2. védőruha
3. formaruha
1. közönséges munkaruha

A megjelenésüket, felhasználási területüket és funkciójukat tekintve jól elkülönülnek a szintén a munkaruha kategóriába tartozó formaruháktól. A munkahely jellegétől függően, különböző formában – kétrészes munkaruhák, köpenyek, overallok, nadrágok, kabátok – jelennek meg.

1. ábra. Kőműves munkaruha¹

2. védőruha

Nagy igénybevételű ruhadarabok, melyek viselőjének biztonságát és egészségének védelmét szolgálják meghatározott, speciális munkakörülmények között (pld. lángálló, jó láthatósági védőruhák, antistatikus védőruhák). A védelem fokát és jellegét az adott ország előírásai szerint, illetve a munkavédelmi szabványai alapján minősíteni kell, a vonatkozó európai normáknak megfelelően.²

¹ Saját fotó

² <http://www.munkaruha-vedoruha.hu> (2010-08-09)

2. ábra. Láthatósági, téli munkaruha³

A magyar: MSZ EN 340 szabvány tartalmazza a védőruházatra vonatkozó általános előírásokat. A védőruházatokon elhelyezett piktogramok és jelölések utalnak arra, hogy az adott ruházat mi ellen nyújt védelmet.

hideg elleni védelem

jól láthatóságot biztosító
ruházat

mikroorganizmusok
okozta veszélyek elleni
védelem

láncfűrészek vágásaelleni
védelem

3. ábra. Munkabiztonsági piktogramok⁴

3. formaruha

³ [http://www.jobman.hu /webkatalog](http://www.jobman.hu/webkatalog) (2010-08-09)

⁴<http://www.vektor-safety.hu>. Egyéni védőeszközökön használt piktogramok, magyarázatuk (2010-08-09)

Felhasználási területét tekintve, két nagy csoportja van: a szolgáltatás területén használt formaruhák (kereskedelem, vendéglátóipar, közlekedés) és az üzleti életben használt hivatali/üzleti formaruhák (bankok, biztosítótársaságok különböző hivatalok stb). Jellemüket tekintve igen közel állnak az utcai- és divatruházathoz. A kosztümök, öltönyök, ingek, nadrágok, blúzok szoknyák formájában mégsem a divatjegyek az elsődleges jellemzők, a cég arculatának kifejezése egy modern, naprakész stílusban.⁵

4. ábra. Formaruha⁶

A **munkaruháról** a Munka Törvénykönyve (Mt.) rendelkezik. "Szociális szolgáltatások" című fejezetében kimondja, hogy ha bizonyos munka – jellegéből adódóan – elszennyezheti a ruházatot, akkor a munkáltató **köteles a dolgozójának munkaruhát adni, más esetben** üzleti céljai, **belátása szerint cselekedhet**. Mindenesetre a körülményeket, a részleteket célszerű a kollektív szerződésben rögzíteni.

Védőruhánál a vagy-vagy megoldás nem lehetséges, azt meghatározott esetekben **kötelező adni**, erről az Mt. rendelkezik⁷

⁵<http://www.munkaruha-vedoruha.hu> (2010-08-09)

⁶ http://www.vargas.hu/files/active/0/73_large.jpg (2010-08-09)

⁷<http://a-munkaado-lapja.cegnet.hu/2008/1/a-beren-kivuli-juttatas-gazdasagi-eroforras>(2010-08-09)

2. Munkaruhák alkalmazási területei:

A munkaruhák sokféleségét és változatos kialakítását a felhasználási területek sokszínűsége hozta létre. Az adott tevékenység munkavégzési körülményeihez kell igazodnia a munkaruha szabásának, alapanyagának, kikészítésének, sőt még a színének is.

A munkaruhákat csoportosíthatjuk felhasználási területük szerint:

1. Mezőgazdaság
2. Ipari termelés
3. Kereskedelem
4. Egészségügy
5. Szolgáltatás
6. Egyéb

5. ábra. Orvosi köpenyek⁸

A munkaruhákat csoportosíthatjuk évszakonként:

1. Téli ruházat
2. Nyári ruházat

A téli ruházatnak hideg, szél, eső ellen is védelmet kell nyújtania, ezért ezek többrétegűek, bélelték, sok esetben lecsatolható alkatrészekkel rendelkeznek, mint például ujj, vagy kapucni. Ezzel szemben a nyári ruházatnak szellősnek kell lennie, jó nedvszívóképességgel kell rendelkeznie.

⁸ <http://www.koza.hu> (2010-08-09)

6. ábra. Nyári fényvisszaverő munkaruha⁹

A munkaruhákat csoportosíthatjuk védelmi funkciójuk alapján:

1. por, piszok ellen védelmet nyújtóak
2. hideg ellen védők
3. szél ellen védelmet nyújtóak
4. meleg, ellen védelmet nyújtóak
5. eső ellen védelmet nyújtóak
6. láthatósági ruhák
7. stb.

7. ábra. Munkaruha por, piszok, festékek, oldószerek elleni védelemhez¹⁰

⁹ <http://www.jobman.hu> (2010-08-09)

A munkaruhákat csoportosíthatjuk a ruházat típusa szerint:

1. munkanadrágok
2. munkakabátok
3. munkaköpenyek
4. overallok
5. pólók
6. ingek
7. mellények
8. kötények
9. pulóverek
10. téli alsóruházat

Az Európai Unióban jelenleg nem szabályozottak a munkaruhákkal szemben támasztott követelmények. Magyarországon visszavonásra került, így jelenleg nincs nemzeti szabvány a munkaruhákra.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

- A világháló segítségével keressen munkaruhagyártó és forgalmazó cégeket, például a <http://munkaruha.lap.hu/> internetes oldal segítségével.
 - Hasonlítsa össze a honlapokon található cégek munkaruha kínálatát!
 - Nézze meg, hogy a különböző munkák elvégzéséhez milyen ruhatípusokat ajánlanak!
 - Figyelje meg az egyes termékek jellegzetességeit! Megfigyeléseiről készítsen jegyzetet!
1. Lakóhelyén keresse meg a munkaruházatot forgalmazó cégeket, és
 - 1.feladat.Nézze meg, melyek azok a munkaruhák, melyek a kereskedelmi forgalomban is megtalálhatóak!
 - Tanulmányozza a termékek kialakítását, nézze meg a rajtuk található piktogramokat!
 - Vitassa meg csoporttársaival, hogy miért nem kapható minden termék a munkaruházati üzletekben!
 - Soroljanak föl olyan munkaruhákat, melyeket csak megrendelés alapján lehet megvásárolni!
 2. Gyűjtse össze azokat, munkaruha típusokat,
 - 2.feladat.amelyeket az Ön közvetlen környezetében élők viselnek!
 - Figyelje meg a ruhadarabokon lévő, a cégre utaló logókat, azok elhelyezését és kialakítását!

¹⁰ delfitex.hu(2010–08–09)

- Csoportosítsa a különböző ruhadarabokat felhasználási területük szerint! Válassza ki azt a ruhadarabot, amellyel leggyakrabban találkozott a vizsgálódásai során!

Megoldás:

1. Lakóhelyenként több cég is található, más- más árukészlettel. Tanára, oktatója ellenőrizze adatgyűjtését!
2. Kérje tanuló társát, vagy az Ön környezetét ismerő tanuló társát segítségét az ellenőrzésben!

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Határozza meg, hogy mit értünk munkaruha alatt!

2. feladat

Határozza meg a közönséges munkaruha és a védőruha közötti különbséget!

Munkaruha:

Védőruha:

3. feladat

Jellemezze a formaruhákat!

4. feladat:

Nézze meg figyelmesen a következő képet és válaszoljon az alábbi kérdésekre!

8. ábra.¹¹

- Melyik foglalkozás munkaruháját látja a képen?
- Milyen évszakhoz készült az adott munkaruházat?
- Mi ellen véd az adott munkaruha?
- Hány darabból áll a ruházat? Nevezze meg az egyes darabokat!

Foglalkozás: _____

Évszak: _____

Védelem: _____

Munkaruha részei: _____

5. feladat:

Írjon példákat a munkaruhák alkalmazási területére! Használja a tanulásirányító alapján készített jegyzeteit!

¹¹ <http://www.jobman.hu> (2010. augusztus 9.)

Mezőgazdaság _____

Ipari termelés: _____

Kereskedelem: _____

Egészségügy: _____

Szolgáltatás: _____

Egyéb: _____

6. feladat

Írjon példákat a formaruhák alkalmazására!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Munkaruházat a kifejezetten munkahelyi használatra tervezett ruhadarabokat értjük, melyet a végfelhasználó saját ruházatának a kiegészítésére, vagy annak védelmében használ. Ezen túlmenően a munkaruházat egyértelműen jelöl egy-egy foglalkozást, elég csak a szakácsok vagy a konyhai személyzet ruházatára gondolni.

2. feladat

Munkaruha: A munka jellegéből adódóan, ha a dolgozó elszennyezheti a ruházatot, akkor a munkáltató köteles a dolgozójának munkaruhát adni, más esetben üzleti céljai, belátása szerint cselekedhet.

Védőruha: Nagy igénybevételű ruhadarabok, melyek viselőjének biztonságát és egészségének védelmét szolgálják meghatározott, speciális munkakörülmények között. Meghatározott esetekben kötelező adni, erről az Mt. Rendelkezik.

3. feladat

Közel állnak az utcai- és divatruházathoz. A kosztümök, öltönyök, ingek, nadrágok, blúzok szoknyák formájában. A feladatuk cég arculatának kifejezése egy modern, naprakész stílusban.

4. feladat:

- Foglalkozás: festő
- Évszak: nyári munkaruha
- Védelem: por, piszok, festék, oldószer
- Munkaruha részei: Bermudanadrág, póló

5. feladat:

Mezőgazdaság: pl. Kertésznadrág, fejkötény, permetező ruha, méhészeti overál stb.

Ipari termelés: húsipari kötény, hentes köpeny, pékruha, favágóruha, festőnadrág, kőműves overálok, pólók stb.

Kereskedelem: eladóknak köpeny, kereskedő kötény, stb.

Egészségügy: orvosi köpeny, orvosi nadrág, laborköpeny stb.

Szolgáltatás: szakács köpeny, benzinkutas kabát, nadrág, szerelő nadrágok, szemétszállítók overálja, mellénye, pólók, buszvezetők ingei, takarítók köpenyei stb.

Egyéb: iskolásoknak köpenyek, kötények stb.

6. feladat

Például: Szállodai portások, londonerek ruhája, vasutas egyenruha, tűzoltóruhák, légi utaskísérők, banki dolgozók ruhája

NADRÁGOK, OVERÁLLOK

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Vajon miben különbözik egymástól a munkanadrág és az overál, melyiket válasszam? Milyen tulajdonságokkal kell rendelkeznie egy jó nadrágnak? Milyen zsebek legyenek rajta és hol? Milyen méreteket kell megadnom a vásárláskor? A megfelelő szint választottam?

Számtalan ilyen és hasonló kérdés merül föl mindenkiben, aki munkavégzéshez nadrágot, vagy overált akar választani. Nézzük meg egy- két szempontot, melyeket föltétlen figyelembe kell vennünk gyártás előtt!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A munkanadrágok fajtái:

1. Derekas nadrágok (övpántosak, gumis kivitelűek, derékvédősek)
2. Kantáros nadrágok (kertésznadrág, hátrészes nadrág)
3. Térdnadrágok, rövidnadrágok

Minden nadrágtípus gyártásakor fontos feladat, hogy figyelembe vegye többek közt

– **a munkavégzés jellegét:**

- térdelő munkavégzésnél előnyös bevarrott térdpárna, vagy a térdpárnatartó zseb
- tegye lehetővé a kényelmes mozgást
- a különböző igénybevételeknek ellenálljon (csúszásnál, mászásnál stb. ne szakadjon szét), legyen strapabíró
- színe és alapanyaga igazodjon a munkavégzés jellegéhez

9. ábra. Térdelő munkavégzés¹²

- **a munka során alkalmazott szerszámok, munkaeszközök számát és méretét**, hogy a zsebek, tartófülek kialakítása és zárása ezekhez igazodjon. Mérőeszközök, csavarhúzó, kulcsok, mobiltelefon, szemüveg, kesztyű, stb. elhelyezése fontos a hatékony munkavégzéshez.
- **a szerszámok könnyű hozzáférhetőségét, elhelyezését**. A nadrágszáron lévő oldalzsebeket a leógatott kar magasságában célszerű elhelyezni. A speciális igényeket figyelembe véve.

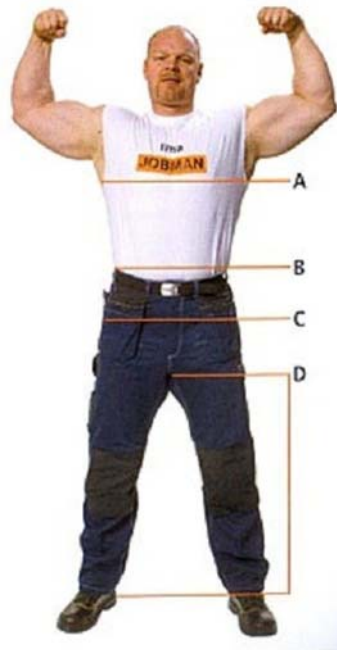

10. ábra. Derekas nadrág nagyméretű szerszámtartó zsebekkel és térdpárnatartó zsebekkel¹³

¹² <http://www.google.hu/imgres?imgurl=http://www.epkezlalab.com/images/panoply-m2pan-nadrag-7.jpg> (2010-08-10)

¹³ http://www.epkezlalab.com/product_info.php/products_id/548 (2010-08-10)

- **a testméreteket.** A testmagasságon kívül a mellbősséget (A), a derékbősséget (B), a csípőbősséget (C), a lábhosszt is tudni kell a gyártáshoz. A nem megfelelő bősség balesetveszély forrása lehet.

11. ábra. Testméretek¹⁴

3. Derekas nadrágok

Klasszikus kivitelű és modern munkanadrágok fő jellemzője, hogy derékrésszel készül, melyen általában övtartókat helyeznek el. Készülhet oldalt, vagy a hátrészen gumis kivitelben, vagy állítható derékbősséggel. Az derékbősség állítás lehetőségét tépőzáras, patentos, vagy csatos pántok segítségével valósítják meg.

¹⁴ http://www.jobman.hu/index_size.php (2010-08-10)

12. ábra. Rövidnadrág derékrészen gumizott kivitelben¹⁵

A derékvédős derekas nadrágoknál egy magasított derékrész lehajolásnál nyújt védelmet a testnek. Ezt a megoldást téli, bélelt nadrágoknál alkalmazzák, például húsüzemi dolgozók nadrágjánál.

A nadrágok gyakran készülnek térdformát követő kialakítással, ami guggolásnál, térdelésnél előnyös. A nadrág élettartamát növeli, hogy nem szakad szét térdnél.

4. Kantáros nadrágok

A kantáros nadrágok fő jellemzője, hogy csatokkal állítható vállpántos része – úgynevezett kantár része van, oldalgombos, leggyakrabban gumizott derék résszel készülnek. A kertész nadrágokat mellrésszel készítik, de gyárthatják hátrésszel is. A téli ruházatot bélelik, mell és hátrésszel készítik, mert munkavégzés során a derék védelme így a legjobban biztosított.

¹⁵ www.epkezlabor.com/product_info.php/products_id/529 (2010-08-10)

13. ábra. Női egészségügyi kertésznadrág hosszú és rövid kivitelben¹⁶

14. ábra. Kertésznadrág – hátrészes-csatokkal állítható gumis vállpánt, oldalgombos gumizott derék két oldal-, két rátétes-, két szerszámtartó- és két far- és mellzseb dupla térdfalt és térdeplőtasak, választható térdvédővel.¹⁷

¹⁶ <http://www.munkaruha-munkakopeny.hu/?module=Product&id=19> és 40 (2010-08-10)

¹⁷ http://munkavedelem.unas.hu/spd/unas_334840/Carpenter_kertesznapdrag (2010-08-10)

5. Térdnadrágok, rövidnadrágok.

A nadrágok hosszát megrövidítik. A térdnadrágok, vagy Bermudanadrágok térd alatti hosszúságúak, míg a rövidnadrágokat combközépig érő kivitelben gyártják.

15. ábra. Bermuda nadrág – két rátétes nagy-, két kicsi-, egy telefon-, és két farzsebbel bermudanadrág a derékpántnál csatos övvel¹⁸

Vannak azonban olyan nadrágok is, melyek hossza állítható. A nadrágok szára ebben az esetben a megfelelő magasságnál lecipzárózható. Így ha melegnek találja nadrágját a dolgozó, gyorsan leveheti a fölösleges szárrészt.

16. ábra. Lecipzárózható nadrágszár¹⁹

¹⁸ http://munkavedelem.unas.hu/spd/unas_963910/Carpenter_munkaruha_bermuda (2010-08-10)

¹⁹ <http://www.vedofelszereselek.hu/panoply-panoply-mach-spring-nadrág-p-2751.html> (2010-08-10)

6. Overallok

A kezeslábasok jellemzője, hogy a nadrág és a kabátrész egyesítése révén jött létre. Az egész testet védi, kényelmes, viseléskor korlátozásmentes szabad mozgást biztosít. Készülhet:

- könnyű nyári és bélelt téli kivitelben
- gallérral, vagy kapucnival (lehet levehető, vagy a gallérrészbe elrejtethető kapucni)
- derékrész, az ujjja alja, a bokarész, kapucni széle gumizottan, vagy anélkül
- eleje záródhat egy, vagy két húzózárral
- mosható, tisztítható, vagy egyszer használatos kivitelben

17. ábra. Overall – húzózáras, galléros fazon, állítható csukló- és bokarésszel két oldal-, négy rátétes-, két szerszámtartó– két telefon-, három cipzáras és két farzseb dupla térdfolt és térdeplőtásak²⁰

²⁰ http://munkavedelem.unas.hu/spd/unas_988647/Carpenter_munkaruha_overall (2010-08-10)

18. ábra. Porelleni védelmet biztosító kapucnis overál és elől két húzózárral záródó szerelő overál²¹

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Csoporttársaival közösen válasszanak ki két különböző foglalkozást, melyeknél nadrágot, vagy overált viselnek! Keressenek munkaruhákat az adott foglalkozásokhoz, szaklapok, világháló, vagy a környezetükben lévő emberek ruházatát tanulmányozása alapján válaszoljanak a kérdés!

1. Milyen testhelyzetben történik a munkavégzés?
2. Milyen igénybevételeknek van kitéve az adott nadrág, vagy overál?
3. Milyen szerszámokat és eszközöket kell elhelyezniük a zsebekbe?
4. Milyen főbb jellegzetességei vannak az adott terméknek
5. Tegyen javaslatot mindkét munkanadrág, vagy overál megfelelőbb kialakítására!

²¹ http://bolthely.hu/munkaruhazati/fokat/4aa11ac9f21da_Overall__kezeslabas (2010-08-11)

Első foglalkozás: _____

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

Második foglalkozás: _____

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

Megoldás:

Oktatója, tanára segítségével végezzék a feladatot és az ellenőrzést!

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Csoportosítsa a munkanadrágokat!

2. feladat

Milyen testméreteket kell megadni a nadrágok, overálok készítéséhez?

3. feladat

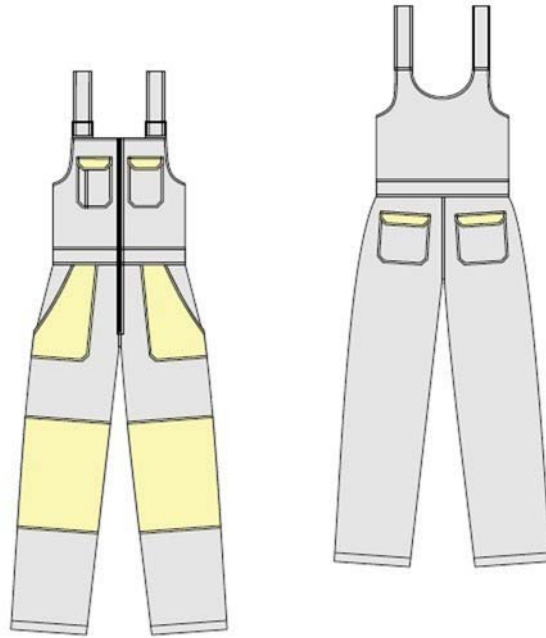
Milyen szempontokat kell figyelembe venni a zsebek kialakításakor?

4. feladat

Jellemezze a kantáros nadrágokat!

5. feladat

Nevezze meg, és sorolja föl a képen látható munkaruha főbb jellemzőit!

19. ábra.²²

6. feladat

Milyen munkanadrágot, vagy kezeslábast választana egy autó szerelőnek? Indokolja választát!

²² http://munkaruha-formaruha.hu/sites/default/files/munkaruha_katalog.pdf (2010-08-11)

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Derekat, kertész és rövidnadrág.

2. feladat

Testmagasság, mellbőség, derékbőség, csípőbőség, lábhossz.

3. feladat

Szerszámok száma, nagysága, könnyű hozzáférhetőség.

4. feladat

A kantáros nadrágok fő jellemzője, hogy csatokkal állítható vállpántos része – úgynevezett kantár része van, oldalgombos, leggyakrabban gumizott derék résszel készülnek.

5. feladat

Termék neve: kertésznadrág. Főbb jellemzői: béleletlen, kantáros, hátrészes, hosszú kertésznadrág, térdnél megerősített. Az eleje középrészen húzózárral záródik. 6 db foltzsebbel.

6. feladat

Több helyes megoldás is lehetséges!

Kérje oktatója, tanuló társa segítségét az ellenőrzéshez!

KABÁTOK, MELLÉNYEK

ESETFELVETÉS

Munkavégzéskor a nadrágok, overálok kiegészítéséhez munkakabátokat, mellényeket használnak. Fő feladatuk a szennyeződések elleni védelem. A munkavégzéshez szükséges választáshoz ismerni kell a lehetőségeket! Nézzük meg, hogy milyen munkakabátok és mellények közül választhatunk!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

1. Munkakabátok

1. Béleletlen kabátok

20. ábra. Munkakabát és szakácskabát ²³

A munkakabátok készülhetnek hagyományos és modern dzseki fazonú kivitelben.

²³ <http://loyalmunkaruha.hu/kategoria/munkakabat.html?arasc> (2010-08-11)

- A hagyományos kabátok gombokkal, patentokkal, esetleg húzózárral, záródnak, hosszuk csípőig, vagy derékig ér. A fekvőgalléros kivitelűek pl. szerelő kabátok, állógallérral pl. szakácskabátok készülnek.
- A dzseki fazonú kabátok záródnak, derékig érő, vagy hosszított kivitelben készülnek.
- Mindkét fazon ujj és alja lehet gumis kialakítású. Erős strapabíró és jól mosható alapanyagúak. Sokzsebesek. Készülhetnek alapszínekben, vagy feltűnő, a láthatóságot biztosító színekkel, láthatósági csíkokkal.
- Gyártáshoz itt is, mint a nadrágoknál ugyanazokat a szempontokat kell figyelembe venni:
 - munkavégzés jellegét
 - a munka során alkalmazott szerszámok, munkaeszközök számát és méretét a szerszámok könnyű hozzáférhetőségét, elhelyezését
 - a testméreteket:
 - a testmagasságot,
 - a mellbősséget,
 - a derékbősséget,
 - a csípőbősséget,
 - a karhosszt is célszerű megadni

21. ábra. Dzseki fazonú munkakabát²⁴

2. Bélelt kabátok

A béleletlen kabátokat egész évben viselhetik a dolgozók, mert bősségük miatt a réteges öltözködést is lehetővé teszik, alá lehet öltözni.

²⁴ <http://www.munkaruha.hu/viewer.php?kep=kep/termek1409.gif&mod=1> (2010-08-11)

A bélelt kabátokat hideg munkahelyen történő munkavégzésre, vagy hideg időben használják.

- A kabátok kialakítása a munkavégzés jellegéhez igazodik.
- A külső szennyeződéseknek, szélnek, esőnek legtöbbjük ellenáll, melyet az alapanyaguk, vagy annak kikészítése biztosít.
- A kabát belsejében lévő töltőanyagok könnyűek, kellemes meleget biztosítanak viselőjüknek.
- Gyakran rejtett szellőzőnyílások és hálós bélés gondoskodik a konformos viseletről, mert a nedvesség távozásával a meleg nem szorul be a kabátba.
- A könyökrészek lehetnek nagy mozgásszabadságot biztosító kialakításúak.
- A könyökrészeket gyakran speciális anyaggal erősítik meg, hogy a munkakabát tartós legyen.
- Csuklórészüket állítható, vagy kötött szegélyből készül.
- Sok zsebesek.
- Készülhetnek kapucnis kivitelben is.

Nézzünk egy példát speciális kialakításra!

22. ábra. Favágók speciális télikabátja²⁵

²⁵ STIHL katalógus 2010. funkcionális kabát 210. oldal (2010-08-11)

23. ábra. Favágók speciális télikabátja oldalnézetből²⁶

A kabát tulajdonságai:

- Hideg évszakokra készült, bélelt, a környezettel harmonizáló színben combközépig érő kabát.
- Alapanyaga víztaszító és szélálló, mégis szerkezete miatt szellőző. Alapanyaga vágásálló.
- Varratai nem engedik át a nedvességet.
- Kapucnija levehető
- A kabát deréknál zsinórral a testhez igazítható.
- Belső és külső zsebekkel egyaránt rendelkezik, melyek tépőzárral záródnak.

²⁶ STIHL katalógus 2010. funkcionális kabát 211. oldal (2010-08-11)

2. Mellények

Ezeknek a ruhadaraboknak szintén két fajtáját különböztetünk meg. Elterjedt a béleletlen és a bélelt kivitelűek.

Az igazi **mesteremberek számára tervezett mellényeken** szerszámtartó zsebekkel vannak. Minden szükséges szerszám kéznél van, így lehetővé teszi a gyors és hatékonyabb munkavégzést. Derekas, kantáros nadrág, vagy overál kiegészítő ruhadarabja.

24. ábra. Sokzsebes szerelőmellény²⁷

A számtalan foglalkozásnál fontos, hogy messziről észrevehető legyen a munkát végző ember. Például a közutak mellett **dolgozók láthatósági mellényt** viselnek, hogy az autósok figyelmét ne kerülje el jelenlétük. Ezek a mellények figyelemfelkeltő színűek és láthatósági fényvisszaverő csíkokkal ellátottak, hogy viselőjük sötétben is látható legyen. Lásd az első fejezetben a 2. ábra és 6. ábra képét!

²⁷ http://www.epkezlabor.com/product_info.php/products_id/519 (2010-08-12)

25. ábra. Közúti és vasúti dolgozók jól láthatósági mellénye²⁸

A **bélelt mellényeket** hideg időben használják.

Vannak olyan mellények, melyek bélése kivehető, vagy szükség esetén láthatósági mellénnyé alakítható a ruhadarab kifordításával.

26. ábra. Kifordítható bélelt mellény²⁹

Kedvelt megoldás, hogy a munkakabát ujjának levételével dzsekiből mellény kialakítható ki. Mindkét megoldás kiválóan alkalmas arra, hogy a munkavégzés közbeni hőmérséklet változásához tudjuk öltözetünket igazítani.

²⁸ http://www.epkezlabor.com/product_info.php/products_id/598 és [583](http://www.epkezlabor.com/product_info.php/products_id/583) (2010-08-11)

²⁹ http://www.epkezlabor.com/product_info.php/products_id/609 (2010-08-11)

27. ábra. Mellény kialakítása a munkakabát ujjának le zipzárazásával és kivehető meleg béléssel. ³⁰

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

- Alkossanak párokat csoporton belül! Keressenek olyan munkaruha gyártó cégeket, melyek munkakabátokat és mellényeket is forgalmaznak! Lakóhelyükön lévő munkaruhát forgalmazó cégek, boltok árukészlete alapján, vagy az interneten keresőprogramok alkalmazásával oldják meg a feladatot!
- Nézzék meg hány féle kialakítási lehetőséget találtak munkakabátok és mellények készítéséhez! Figyeljék meg az alkalmazott zsebek kialakítását, alakját, méreteit!
- Figyeljék meg a különböző eleje záródásokat!
- Nézzék meg az ujjá záródás lehetőségeit!
- Figyeljék meg, hogy a különböző cégek, hol helyezik el a rájuk utaló feliratokat, logókat!

Megoldás:

Munkaruha gyártókat és forgalmazókat pl. <http://munkaruha.lap.hu/> segítségével könnyen talál feladata elvégzéséhez. Oktatójával, diáktársaival közösen beszéljék meg a feladatot, számoljanak be tapasztalataikról.

³⁰ www.portwestkepviselet.hu/shop_ordered/1835/shop_pic/C465.jpg (2010-08-11)

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Csoportosítsa a munkakabátokat két szempont szerint!

2. feladat

Gyártás, vásárlás előtt milyen szempontokat kell figyelembe vennünk? Sorolja föl ezeket!

3. feladat

Sorolja föl, hogy milyen testméreteket kell megadni a munkakabátok gyártásához!

4. feladat

Nézze meg figyelmesen a képen látható két munkakabátot!

- Írja le mindkét kabát főbb jellegzetességeit!
- Tegyen javaslatot a felhasználási területekre!

1. munkakabát jellegzetességei: _____

1. munkakabát felhasználási területei: _____

2. munkakabát jellegzetességei: _____

2. munkakabát felhasználási területei: _____

28. ábra. Munkakabátok³¹

³¹ <http://www.vendtex.hu> (2010-08-12)

5. feladat

Magyarázza meg, hogy mi indokolja a jól láthatósági mellények viselését!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

1. hagyományos, vagy dzseki fazonú
2. béleletlen, vagy bélelt

2. feladat

- munkavégzés jellegét
- a munka során alkalmazott szerszámok, munkaeszközök számát és méretét
- a szerszámok könnyű hozzáférhetőségét, elhelyezését
- a testméreteket

3. feladat

- testmagasság
- mellbőség
- derékbőség
- csípőbőség
- karhossz

4. feladat:

1. munkakabát jellegzetességei:

- Egysoros, fekvő galléros férfi kabát
- Csípőig érő hosszal
- Hosszú ujjú
- Ujjja alja kezelőben végződik.
- Az elejére 1 – 1 foltzseb csípőrészen, és 1 – 1 db mellzseb került. A felső zsebek függőleges varrattal 2 részre osztottak

1. munkakabát felhasználási területei pl.: kertészek, karbantartók, raktárosok, bolti dolgozók.

2. munkakabát jellegzetességei:

- kétsoros gombolású
- Állógalléros
- hosszú ujjú kabát, visszahajtható mandzsetta résszel
- gallérján, elején és mandzsettáján eltérő színű alapanyaggal paszpólozott
- emblémával, a dolgozó nevével, vagy a cég logójával díszített

2. munkakabát felhasználási területei: szakácskabát

5. feladat

Ezek a mellények figyelemfelkeltő színűek és láthatósági fényvisszaverő csíkokkal ellátottak, hogy viselőjük sötétben is látható legyen. Veszélyes területeken dolgozóknak fontos , hogy mindig észrevegye őket a környezetük.

KÖPENYEK ÉS KÖTÉNYEK

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

A munkaköpenyek és kötények kialakításánál egyre nagyobb hangsúlyt kap az esztétikus kivitelezés, a divatos kialakítás. Bizonyos foglalkozásokban, mint például a fodrászoknál a munkaruházatban is fontos „trendi”-nek lenni, csakúgy, mint az utcai viseletben. Nem mindegy, hogy a napi munkaidőt miben töltjük el és milyen cégarculatot közvetít a munkaruhánk.

Nézzük kicsit szét a hagyományos és modern köpenyek valamint kötények között! Ismerjük meg a termékválasztékot, azok formai kialakítását!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

1. Köpenyek

A köpenyek színe, formai kialakítása az alkalmazási terület igényeihez igazodik. Gondoljunk az orvosi köpenyekre, melyek hagyományosan fehérszínűek voltak és többségükben manapság is azok. Azonban itt is megjelent a divat és a lágy világos színek alkalmazása is kezd elterjedni, sőt az egészségügyben már megjelentek a feketeszínű köpenyek.

29. ábra Divatos egészségügyi munkaköpeny két színben ³²

A köpenyeket csoportosíthatjuk:

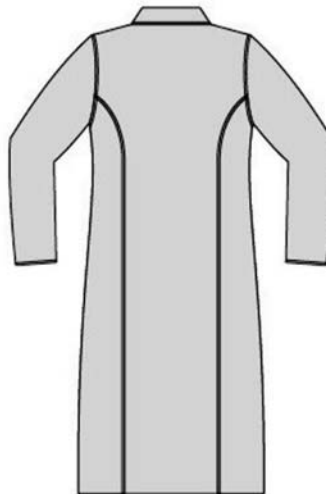
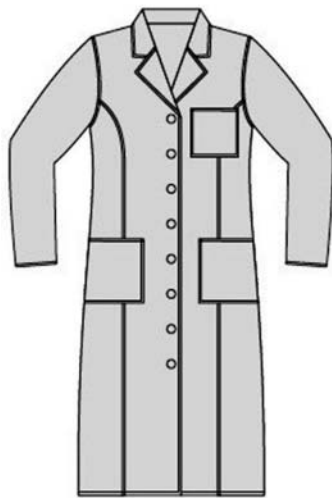
- Aszerint, hogy melyik nem viseli
 - Nők
 - Férfi
- Fazonjuk szerint lehetnek:
 - Alap-, vagy hagyományos és
 - Modern fazonú köpenyek
- Az ujjak hossza alapján lehet:
 - Hosszú ujjú
 - Rövid ujjú
 - Ujjatlan
- A köpenyek hossza szerint:
 - Hosszú (térdig érő)
 - Rövid (combközépig érő)
- Munkaterület szerint: pl. egészségügyi, húsipari köpenyek

A 29. ábrán látható két **hagyományos köpeny jellemzőinél** jól megfigyelhető a női és férfi alapköpenyek közötti hasonlóság és eltérések.

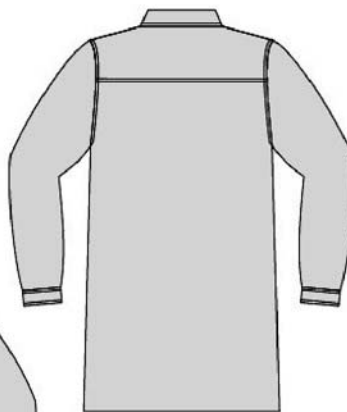
- Az eleje záródása és kialakítása,
- a foltzsebek elhelyezésének hasonlósága.
- A női köpeny enyhén karcsúsított, melyet a karöltőből kiinduló szabásvonal ad.
- A férfi köpenyeknél hátul derékpánt elhelyezésével szabályozzák a köpeny bőségét.
- Mindkét munkaköpeny hosszujjú.
- A női térdig érő, míg a férfi köpeny combközépig érő változat.

³² <http://www.munkaruha-munkakopeny.hu/?module=Product&id=45> (2010-08-17)

Női köpeny

Férfi köpeny

30. ábra. Hagyományos női és férfi köpenyfazon³³

Vannak a hagyományos köpenyek között kapucnis kialakítású modellek is, mint például a molnárköpenyek.

³³ http://munkaruha-formaruha.hu/sites/default/files/munkaruha_katalog.pdf 29 és 33. modell (2010-08-17)

A modern fazonú köpenyeknél az alkatrészek kialakítása, a szabásvonalak és a záródások is számtalan megoldást mutatnak, melyek a felhasználó munkaterületéhez is igazodnak. Lássunk közülük néhány példát!

31. ábra. Élelmiszer eladó, fodrász és takarítónő munkaköpenye³⁴

Mindhárom köpeny a rövid fazonok közé tartozik, eljük végig nyitott gombbal záródnak, foltzsebesek. A nyakkialakításuk, a díszítési módok alkalmazása miatt azonban egymástól jól megkülönböztethetőek. Az első modell színösszeállítása és emblémázása a cégének arculatát tükrözi, mellyel egyedivé vált.

A füzet 5. ábrájára visszatekintve női és a férfi rövidfazonú orvosi köpenyt láthatunk. Mindkettő rövid ujjú, "V" alakú nyakkivágással, foltzsebekkel. A férfi köpeny eleje zárt un. ing fazonú.

A köpenyek zárására is számtalan lehetőség adódik.

- Lehet nyitott, vagy egybeszabott (női köpenyeknél un. tunika fazon, férfi köpenyeknél ing fazon),
- Záródhat gombos, húzózáras, patentos, tépőzáras, megkötős megoldással.
- Záródhat az eleje közepén, vagy eltoltan, oldalt, vagy a hátán.

A záródások megválasztásánál a kialakult szokások, a praktikus viselet, a biztonságos munkavégzés szempontjai, a moshatósági szempontok elsődlegesek. Csak ezután következnek az esztétikai szempontok.

³⁴ http://www.munkakopeny.com/index_elemei/termekek.htm (2010-08-17)

32. ábra. Műtő köpeny, kötőpánttal záródó ujjakkal és hátrésszel³⁵

2. Kötények

Kötényt a ruházat fölött viseljük. A munkaruha praktikus kiegészítője. A munkaközben előforduló szennyeződések jellegének megfelelően más- más kialakításúak és alapanyagúak lehetnek. Például a felszolgálókötények pamutból, vagy kevertszálás szövetekből, míg a hentes kötények lemosható alapanyagokból kell, hogy készüljenek.

1. Lapköpenyek, vagy oldalt záródó kötények

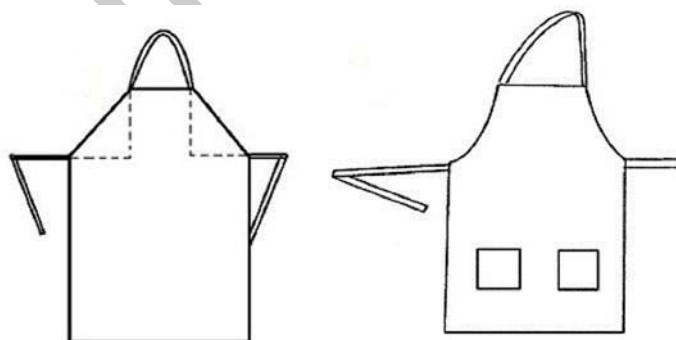
A köpeny és a kötények közötti átmenet. Fő jellemzőjük, hogy, a fejrésznél kell belebújni , testet elöl és hátul takarja, a két oldalánál rögzíthető az eleje és a háta rész. Az összekapcsolás történhet gombokkal, tépőzárakkal, patentokkal és megkötőkkel. A termék formai kialakításra a 33. ábrán láthatunk három példát. Figyeljék meg az elejék, a nyak és az oldalrész kidolgozásának különbözőségeit! Nézzék meg a zsebek elhelyezését a kötényeken! Ezt a kötényformát a konyhai dolgozók, vagy a mezőgazdaságban is szívesen használják.

³⁵ http://www.szottker.hu/Images/Images_big/Termek3/ferfi3.jpg (2010-08-17)

33. ábra Oldalt záródó kötények³⁶

2. Mellrészes kötények

34. ábra. Mellrészes kötények³⁷

³⁶ <http://www.jezse.hu/?id=2> (2010-08-18)

³⁷ <http://www.jezse.hu/?id=2> (2010-08-18)

- Mindkét kötény nyakba akasztós, kötőpánttal a derékrészen rögzíthető, eleje egészen a mellrészig ér.
- A kötény elejét kialakíthatják egyetlen részéből, vagy két különszabott alkatrészből.

A 34. ábrán egybeszabott mellrészű kötényekre látunk példát. A baloldali hentes köténynek, vagy suszter köténynek nevezik, mert ezeknél a foglalkozásoknál terjedt el viselésük. A jobboldali egyszerű konyhai kötény. Fehérszínben a hentes kötények, míg a suszterkötény sötétszínűben a konyhai kötény színesben és mintásan is elterjedt.

35. ábra. Szakács és cukrász felszolgáló kötények³⁸

A 35. ábrán látható szakácskötenyt állítható nyakpánttal modernizálták, míg a női felszolgáló kötény mellrészét húzózárral és gallérral alakították mellényszerűvé, egyedivé.

3. Fél kötények

Derékon kell megkötni a kötényrészt, mely lehet egészen hosszú, a teljes lábat eltakaró, félhosszú vagy egészen rövid. Formai kialakításuk szerint a kötények téglalap alakúak, vagy lekerekítettek. Alapanyagukat a szerint választják meg, hogy milyen anyagok ellen kell védelmet nyújtaniuk. A feldolgozóiparban dolgozók kötényén nem szoktak zsebeket elhelyezni, mert balesetveszélyes lehet.

Ezeket a kötényeket különleges kikészítésű anyagokból állítják elő. Pl. a hal-, vagy húsfeldolgozók köpenye vízlepergető, antibakteriális és gombaölő kikészítést is kap. Erről részletesen az SzT 002-es füzetben lesz szó.

³⁸ <http://www.szakacsruhak.hu/koteny.html> (2010-08-18)

36. ábra. Hosszú fél kötény szakácsoknak³⁹

TANULÁSÍRÁNYÍTÓ

Csoportmunkában közösen gyűjtsék össze azokat a foglalkozások, ahol látták a kötény alkalmazását!

Hasonlítsák össze a foglalkozások kötényeinek formai kialakításának a jellemzőit! Vitassák meg, hogy mely foglalkozások esetében szükséges zsebeket elhelyezni és melyek azok a foglalkozások, ahol egy zseb balesetforrás lehet! Érveljen véleménye mellett!

Megoldás:

Számtalan megoldás lehetséges. Kérjék tanáruk, oktatójuk segítségét a csoportmunka folyamatos segítésére. Vita esetén használják az internetes keresőprogramokat!

³⁹ <http://www.szakacsruhak.hu/koteny.html> (2010-08-18)

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Nevezze meg és jellemezze a képen látható köpenyeket!

37. ábra.⁴⁰

2. feladat

Csoportosíts a köpenyeket ujjuk hossza és záródásuk alapján!

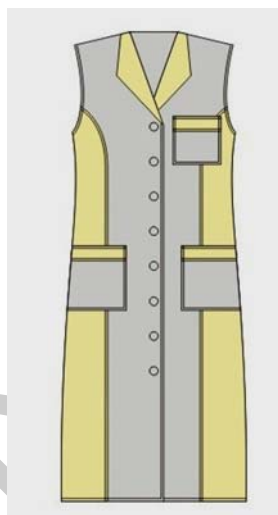
⁴⁰ [ttp://www.vaczimunkaruha.hu](http://www.vaczimunkaruha.hu) (2010-08-17)

Ujjak hossza alapján: _____

A záródásuk alapján: _____

3. feladat

Jellemezze röviden a munkaköpeny kialakítását! Tegyen javaslatot a felhasználási területére!

38. ábra⁴¹

A munkaköpeny kialakítása: _____

Felhasználási területe: _____

⁴¹ <http://munkaruha-formaruha.hu/munkaruhazat-noi-kopeny-10620032> (2010-08-17)

4. feladat

Határozza meg a kötény fogalmát!

5. feladat

A kép alapján válaszoljon a következő kérdésekre!

Milyen kötényfajtát visel a dolgozó? Milyen munkafeladatot lát el? Milyen főbb jellemzői vannak a köténynek?

39. ábra.⁴²

⁴² http://www.munkakopeny.com/index_elemei/termekkek.htm (2010-08-19)

Kötény megnevezése: _____

Munkafeladat: _____

Kötény jellemzői: _____

MEGOLDÁSOK

1. feladat

A képen hagyományos, vagy alapköpenyeket látunk. Térdig érő hosszúságúak, elejük végig nyitott, gombbal záródnak, csípőrészen 1-1 foltzseb található. Hagományos egyszínű középkék mindkettő.

2. feladat

Ujjak hossza alapján: hosszú ujjú, rövid ujjú és ujjatlan.

Az záródásuk alapján:

- Lehet nyitott, vagy egybeszabott (női köpenyeknél un. tunika fazon, férfi köpenyeknél ing fazon),
- Záródhat gombos, húzózáras, patentos, tépőzáras, megkötős megoldással.
- Záródhat az eleje közepén, vagy eltoltan, oldalt, vagy a hátán.

3. feladat

A munkaköpeny kialakítása: Ujjatlan alapköpeny, mellrészén 1 db, csípőrészen 2 db foltzsebbel, eleje végig nyitott, gombbal záródik, karöltőből kiinduló szabásvonallal, gallér rész nélkül kétszínű alapanyagból készül

Felhasználási területe: bolti eladók, üzemben dolgozók részére.

4. feladat

Kötényt a ruházat fölött viseljük. A munkaruha praktikus kiegészítője. A munkaközben előforduló szennyeződések ellen védi a ruházatot.

5. feladat:

Kötény megnevezése: fél kötény

Munkafeladat: takarítás

A kötény jellemzői: rövid kialakítású, alja "V" alakú, foltzsebes, derékon megkötős. Alja és a zseb széle elütő színű szalaggal díszített.

IRODALOMJEGYZÉK

<http://www.munkaruha-vedoruha.hu>

[http://www.jobman.hu /webkatalog](http://www.jobman.hu/webkatalog)

<http://www.vektor-safety.hu>. Egyéni védőeszközökön használt piktogramok, magyarázatuk

<http://www.vargas.hu>

<http://a-munkaado-lapja.cegnet.hu/2008/1/a-beren-kivuli-juttatas-gazdasagi-eroforras>

<http://www.munkakopeny.com>

<http://munkaruha-formaruha.hu>

<http://www.vaczimunkaruha.hu>

<http://www.szakacsruhak.hu>

<http://www.jezse.hu>

<http://www.szottker.hu>

<http://www.munkaruha-munkakopeny.hu>

<http://www.vendtex.hu>

www.portwestkepviselet.hu

<http://www.epkezlabor.com>

STIHL katalógus 2010.

<http://www.munkaruha.hu>

<http://loyalmunkaruha.hu>

<http://bolthely.hu>

<http://munkavedelem.unas.hu>

<http://www.vedofelszereselek.hu>

<http://www.delfitex.hu>

<http://www.koza.hu>

A(z) 1324–06 modul 001–es szakmai tankönyvi tartalomeleme
felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
33 542 05 0100 21 03	Munkaruha- és védőruha-készítő
33 542 05 0010 33 01	Csecsemő- és gyermekruha-készítő
33 542 05 0010 33 02	Férfiszabó
33 542 05 0010 33 03	Női szabó

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
14 óra

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1–2008–0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210–1065, Fax: (1) 210–1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató